

L'ENSEMBLE DES NOUVELLES DE DUILIU ZAMFIRESCU

Roxana Florina Căprescu (Nicuț)

PhD Student, University of Pitești

Abstract: Duiliu Zamfirescu part de l'entrelacement du commentaire journalistique avec le reportage et de l'évocation avec le court récit et la nouvelle. Celui-ci évolue peu à peu du romantisme vers un réalisme de facture lyrique. On observe dans sa nouvelle la composition équilibrée et l'analyse profonde des états intérieurs des personnages et la mise en évidence des paysages aux notes lyriques. Il souligne la monotonie de la vie rurale et construit des caractères humains qui mènent des vies inutiles et dramatiques.

Keywords: évolution, existence, portrait, drame, observation.

Duiliu Zamfirescu (1858-1922) a debutat ca poet în 1877 când publică primele sale opere lirice în *Ghimpele și Resboiul* (1878). În 1880 începe colaborarea la *Ziarul „România liberă”* unde debutează ca nuvelist cu opera „*O pagină din viața lui Johann Strauss*”. Acolo împletește *comentariu publicistic cu reportajul și evocarea cu shița și nuvela*¹. De asemenea, evoluează treptat de la romantismul începuturilor spre un realism de factură lirică și de rafinament artistic. În nuvelele sale se observă compoziția echilibrată, analiza profundă a sentimentelor personajelor și evidențierea peisajelor cu note lirice și a portretelor.

În nuvela „*Amintiri din vremuri*” (1879), scriitorul „*construiește situații inedite, sentimentenobile și tipuri umane din societatea bună a acelor vremuri*”². Personajul principal, Maria Vetrea, este o femeie căsătorită care se îndrăgostește la nebunie de poetul Depărățeanu. Soțul acesteia, Tache Horea, este un bărbat fără prea multă cultură, dar care știe să se facă folositor oamenilor puternici pentru a se ridica pe scara ierarhică. Femeia îi este superioară soțului pentru că își respectă căsătoria și îndatoririle până la limita imposibilului. După o perioadă îndelungată, cei doi îndrăgostiți se reîntâlnesc, iar flacăra iubirii arde din nou. Eroina duce o luptă interioară deoarece dorește să fie o femeie corectă ce își respectă soțul, dar pasiunea nebunească o arde pe interior. Pleacă din țară pentru a uita această iubire interzisă, dar este urmată de poet și astfel femeia renunță să lupte contra propriilor dorințe. Se creează un contrast între amant, poetul, care dăruiește întreaga lume odată cu dragostea sa și soțul, persoana care o neglijează cel mai mult din motive materiale.

Duiliu Zamfirescu, un fin observator al caracterului uman, cu o remarcabilă intuiție, creează tipul artistului, „*adică tot ce poate fi mai deosebit, mai plin de valori ideale dintre oameni*”³, scoțându-l din categoria oamenilor reali. Devine astfel un simbol al iubirii nemărginite și este superior oricărui soț. Eroina nu poate fi acuzată de părăsirea soțului pentru un asemenea bărbat.

„*Intrarea în cenaclul „Junimii” marchează o etapă nouă în evoluția nuvelistului, ce se afirmă efectiv din momentul în care începe să publice în revista „Convorbiri literare”*”

---

¹Săndulescu, 1969, p. 61.

²Nicolescu, 1980, p. 166.

³Nicolescu, 1980, p. 168.

(1884)⁴. Scriitorul începe să descrie existențe monotone și dramatice și să scrie despre „*targurile unde se moare*”⁵, prefigurând *Apa Morților* și *Pană Trăsnea*. Însă cea mai sugestivă născută este *Conu Alecu Zăgănescu*. Aici eroul, un holtei bătrân și maniac, trăiește alături de sora sa nemăritată. Acesta este un boier sărăcit care practică Dreptul și care își pierde timpul timpul fără rost de la un tribunal la altul. În timpul liber joacă table cu un ofițer sau analizează articolele mondene împreună cu sora sa. Eroul este un bărbat pașnic, cu înfățișare uscățivă ce își trăiește viața într-un mod monoton. Totul se schimbă odată cu acuzația de înșelăciune a preotului din sat. Conu Alecu este acuzat că a profitat de naivitatea fetei care a născut de curând. Bărbatul nu respinge această situație și acceptă copilul. Hotărăște să păstreze copilul pentru a-l crește, dar visul i se curmă brusc când ofițerul își revendică partenitatea. Astfel eroul se întoarce la existența sa monotonă și inutilă.

În această operă, autorul evidențiază existența banală a omului punând accent pe tehnica potretului expresiv și a descrierilor cadrului.

În nuvela „*Locotenentul Sterie*” se urmărește drama de conștiință deoarece personajul dorește să plece pe front, dar fiind rugat de părinți, se răzgândește pentru că aceștia deja pierduseră un fiu și nu voia să le provoace o nouă durere. Mergând la cafenea, este jignit de unul dintre bărbați fiind acuzat de lașitate. Sterie nu suportă această ofensă și se sinucide. Se observă buciul care îi macină sufletul cauzat de lupta dintre iubire părintească și patriotism. Trăiește o profundă stare de apatie pentru că nu știe cum să înfrunte propria dramă și catalogarea nedreaptă de trădător a celorlalți localnici.

„*Locotenentul Sterie se impune în același timp ca o nuvelă de observație a orașului provincial, cu intrigile și aranjamentele, cu visurile de fericire ale fetelor sentimentale, cu cafeaua care comentează alternând bârfa cu calomnia, o nuvelă de atmosferă în care parastasul din biserica Sf. Ion, pentru cei căzuți la Grivița, conferă o notă de gravitate, dar și de însuflețire patriotică*”⁶.

Aceste două opere marchează destinele triste și banale ale celor doi bărbați care nu știu să își depășească temerile absurde. Se evidențiază profunda analiză psihologică a personajelor și dramele acestora. Conu Alecu nu reușește să își construiască o viață și devine tipul „*maniacului automatic*”⁷, iar locotenentul Sterie trăiește o dramă a ratării deoarece nu poate decide ce își dorește cu adevărat și își curmă viața pentru a scăpa definitiv de această tortură. Duiliu Zamfirescu construiește aici două personalități asemănătoare, doi introvertiți, care își acceptă destinele provinciale și plate. „*În felul însă cum înțelege observația, Duiliu Zamfirescu dovedește o doză de bun-simț*”⁸.

Acesta este un anti-naturalist deoarece el nu urmărește realitatea existentă, încearcă să o explice. Vrea să imite natura morală, să dea iluzia realității prin constituirea caracterelor umane transpuse în diferite situații.

Consideră că „*esența artei constă în imitarea naturii, în orice are armonic, în personalitatea artistului care conferă operei caracter moral și intelectual și în ridicarea fanteziei la potența idealurilor*.”⁹

O altă narațiune în care predomină analiza psihologică este *Frica*, o nuvelă care are aceeași temă ca romanul „*În război*”. Aici acțiunea se petrece pe front, unde căpitanul Bogdan, cunoscut ca un mare și curajos soldat, face un pariu cu camarazii săi că va trece linia

---

⁴Săndulescu, 1969, p. 63.

⁵Ibidem, p. 64.

⁶Ibidem, p. 66.

⁷Ibidem, p. 65.

⁸Călinescu, 1982, p. 536.

⁹Călinescu, 1982, p. 536.

frontului și va privi un cadavru al inamicului. În noaptea respectivă, pornește în misiunea sa secretă, dar odată cu înaintarea pe front, se panichează foarte tare. Ajunge totuși la cadavru, vrea să rupă un nasture al costumului și se sperie îngrozitor când aude un zgomot din gâtul soldatului mort. Nu realizează că sunetul era scos de o muscă aflată în gura decedatului și își imaginează o revoltare a acestuia. Se întoarce victorios, câștigând din nou respectul soldaților.

Scriitorul construiește un caracter uzual care nu analizează ridicolul situației în care este pus și este mândru de reușita sa. Uită foarte repede frământarea care îl cuprinsese odată cu depășirea liniei frontului. Din nou de pune accent pe portretul personajului principal, pe trăirile sale interioare. Zamfirescu prezintă tipuri umane, nu situații, oameni care își experimentează limitele sau pur și simplu își acceptă soarta tristă.

Al. Săndulescu considera că „*nuvelistica lui Duiliu Zamfirescu reprezintă o punte de trecere spre roman*”¹⁰. Acesta tratează teme comune între nuvele și romane pentru a se pregăti spiritual pentru idealul de romancier. Parcă pregătește atmosfera și cadrul pentru adevărata sa capodoperă, romanele. O altă operă care tratează un subiect asemănător romanelor este nuvela „*Subprefectul*” în care scriitorul construiește un prematur Tânase Scatiu. Maxențian, un tânăr moșier, își torturează sadic țărani, folosind metode barbare pentru a-și liniști frustrările. Caută permanent idealul frumuseții feminine. Tânăra Dadiana îl umanizează la suprafață pe subprefect deoarece candoarea și iubirea sa nemărginită liniștesc sufletul zbuciumat al eroului, dar în esență Maxențian rămâne aceeași brută neîndurătoare. Peisajele descrise în cele două nuvele pregătesc cadrul natural al romanului „*Viața la țară*”. Se observă lacul descris în nuanțe uimitoare și vânătoarea, obicei specific vieții rurale.

Alte două nuvele reprezentative pentru opera lui Duiliu Zamfirescu sunt *Furfanțo* și *Spre Cotești*. Se remarcă maturitatea scriitorului care construiește compoziții bine structurate și tipologii umane bine individualizate. În prima operă se prezintă un tânăr italian nonconformist care se stabilește în țara noastră. Un om cu educație aleasă care alege să trăiască într-o altă țară pentru a-și testa limitele.

Zamfirescu folosește un limbaj savuros format din replici italiene combinate cu cuvinte românești.

În cea de-a doua operă se reia tipul „*maniacului automatic*”¹¹ regăsit și în opera „*Conu Alecu Zăgănescu*”. Conu Dumitrache Teodorescu este un bătrân celibatar căruia nu i-a plăcut niciodată să muncească sau să-și alcătuiască un loc nobil în societate. Își petrece timpul în compania nepotului său căruia i se pare că trăiește o mare aventură alături de acest om impresionant. Este fascinat de poveștile bătrânului cu hoți și comisari și de îndemânarea acestuia la vânătoare.

Nuvelistica lui Duiliu Zamfirescu nu este foarte variată deoarece personajele principale prezintă trăsături asemănătoare. Se evidențiază singuraticii, boemii, tineri sau bătrâni cu calități semnificative și în același timp figuri feminine delicate, capabile să iubească aceste caractere introvertite.

Ioan Adam considera că „*indivizii problematici populează epica scriitorului de la înfîiele tatonări (violent romantice!) până la temperatele și aparent impersonalele Amintiri din cariera diplomatică.*”¹²

„*Inconsistenți, semiplasmatici din punct de vedere literar la începuturile carierei prozatorului, ei devin memorabili pe măsura maturizării acestuia*”¹³

---

¹⁰Săndulescu, 1969, p. 67.

¹¹Ibidem, 1969, p. 65.

¹²Adam, 1979, p. 41.

¹³Ibidem, 1979, p. 41.

Proza sa este realistă cu influențe romantice și subiectivă pentru că se observă prezența unor poeme în proză alcătuite prin fructoase descrieri ale cadrului și ale personajelor.

BIBLIOGRAPHY

Nicolescu, George, *Duiliu Zamfirescu*, Editura Eminescu, București, 1980.

Săndulescu, Alexandru, *Duiliu Zamfirescu*, Editura Tineretului, 1969.

Adam, Ioan, *Introducere în opera lui Duiliu Zamfirescu*, Editura Minerva, București, 1979.

Călinescu, George, *Istori literaturii române. De la origini până în prezent.*, Editura Minerva, București, 1982.

Dicționarul literaturii române de la origini până la 1900, Editura Academiei R.S.R., București, 1979.

Săndulescu, Alexandru, *Pe urmele lui Duiliu Zamfirescu*, Editura Sport-Turism, București, 1989.

Petrașcu, Nicolae, *Duiliu Zamfirescu*, Editura Cultura Națională, 1929.